

Sygn. akt IX C 150 / 12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 czerwca 2012 r.

Sąd Rejonowy dla Wrocławia – Śródmieścia we Wrocławiu IX Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: **SSR Krzysztof Rudnicki**

Protokolant **Małgorzata Wąchała**

po rozpoznaniu w dniu 22.06.2012 r.

we W.

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. C.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu we W.**

o zapłatę (...) 000 zł

I. zasądza od pozwanego na rzecz powoda **3 000 zł** (trzy tysiące złotych) wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 11.02.2012 r. do dnia zapłaty;

II. oddala dalej idące powództwo;

III. zasądza od powoda na rzecz pozwanego **2 112 zł** kosztów zastępstwa procesowego;

IV. obciąża Skarb Państwa niepokrytymi kosztami sądowymi.

IX C 150 / 12

UZASADNIENIE

Powód M. C. wniósł o zasądzenie na jego rzecz od pozwanego Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego we W.(...) 000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia doręczenia pozwanemu pozwu i kosztami procesu.

Powód podał, że od dnia (...).05.2009 r. odbywał karę pozbawienia wolności w AŚ we W.-ławiu do dnia 20.03.2010 r. Przez cały okres pobytu umieszczany był w warunkach nieodpowiadających wymogom unijnym, a mianowicie w celach, w których niedotrzymywana była norma 3 m² powierzchni na osadzonego.

Powód podniósł, że działania organów władzy publicznej były bezprawne i doszło do naruszenia jego dóbr osobistych, tj. godności. Powód powinien być traktowany humanitarnie, co oznacza, że należy uwzględnić minimalne potrzeby człowieka z uwzględnieniem poziomu życia w danym społeczeństwie i wymaga od władz publicznych pozytywnych działań w celach zaspokajania tych potrzeb.

Nadmierne zagęszczenie w celi samo w sobie jest kwalifikowane jako traktowanie niehumanitarne.

Powód wskazał, że swoje roszczenie wywodzi z przepisów art. (...), 24 i 448 kc w zw. z art. 77 Konstytucji RP.

Podał, że przebywał w celach, w których nie zachowano norm powierzchni, wyposażonych w jeden stół, konieczne było spożywanie posiłków siedząc na łóżku. Powód przebywał w celi przez (...) godziny. Toaleta nie była dostatecznie wydzielona od reszty celi, wentylacja była niewielka, nie było cyrkulacji powietrza, wysoka jest wilgotność powietrza, w okresie jesienno – zimowym cele są niedogrzone, przez co panuje w nich ziąb, a w okresie wiosenno – letnim zaduch. Przebywanie w uwłaczających godności warunkach potęgowało u powoda poczucie przygnębienia, świadomości poniżającego traktowania, potęgowało brak perspektyw na skuteczną proces resocjalizacji, dotkliwy był także brak ruchu.

Uzasadniając wysokość zgłoszonego żądania powód odwołał się do miesięcznego kosztu utrzymania więźnia wynoszącego 2 500 zł.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie na jego rzecz od powoda kosztów procesu.

Pozwany zarzucił, że powództwo jest nieuzasadnione, zarówno faktycznie, jak i prawnie. Zaprzeczył, by wyrządził powodowi szkodę lub krzywdę.

Podał, że z danych ewidencyjnych wynika, że powód przebywał w różnych celach, w których niedobór powierzchni do początku grudnia 2009 r. mógł wynosić najwyżej ok. 0,3 m², a więc był znikomym. Później w ogóle nie występował. Powód przebywał w takich samych warunkach, jak inni osadzeni i nie był gorzej od nich traktowany.

W okresie pobytu powoda pozwany miał prawo umieszczać skazanych w celach, w których na jedną osobę przypadało mniej aniżeli 3 m², lecz nie mniej niż 2 m², i nie było przypadku, aby sąd penitencjarny uchylił decyzję dyrektora AŚ w tym zakresie. Pozwany jako jednostka penitencjarna wykonująca postanowienia sądów karnych nie ma prawa odmówić przyjęcia skazanego czy tymczasowo aresztowanego na podstawie skierowanego przez sąd nakazu przyjęcia.

W piśmie z dnia (...)03.2012 r. pozwany podał, iż powód był osadzony:

- do dnia 28.05.2009 r. – w celi nr (...)oddział (...) – o pow. 8, 32 m², wraz z inną osobą,
- do dnia 08.06.2009 r. – w celi nr (...)oddział (...) – o pow. 8, 32 m², wraz z dwiema osobami przez kilka dni,
- do dnia 01.10.2009 r. – w celi nr (...) oddział (...)– o pow. 8, 32 m, wraz z jedną osobą do dnia 22.06.2009 r. i jeszcze jedną osobą od dnia 08.07.2009 r. do dnia 21.09.2009 r.,
- do dnia 05.12.2009 r. – w celi nr (...) oddział (...)– o pow. 8, 32 m², przez kilka dni z przerwami wraz z dwiema innymi osobami,
- do dnia 15.12.2009 r. – w celi nr (...)oddział (...) – o pow. 57, 47 m², przez kilka, kilkanaście dni wraz z innymi osobami do 16 osób łącznie,
- do dnia (...)02.2009 r. – w celi nr (...) oddział (...)– o pow. 8, 10 m², wraz z inną osobą,
- do dnia 11.03.2010 r. – w celi nr (...) oddział (...)– o pow. 8, 32 m², samotnie,
- do dnia 17.03.2010 r. – w celi nr 11 oddział (...) – o pow. 22, 68 m², przez kilka, kilkanaście dni z trzema innymi osobami,
- do dnia (...)03.2010 r. – w celi nr (...) oddział (...)o pow. 8, 32 m², samotnie.

Sąd ustalił w sprawie następujący stan faktyczny.

Powód M. C. przebywał w Areszcie Śledczym we W. od dnia 21.05.

2009 r. do dnia 23.03.2010 r., początkowo jako tymczasowo aresztowany, a od dnia 19.02. 2010 r. jako skazany na karę łączną pozbawienia wolności w wymiarze 3 lat i 10 miesięcy orzeczoną wyrokiem Sądu Okręgowego w Legnicy z dnia 20.10.2009 r., III K 110/09, i Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 10.02.2012 r., II AKa 434/09, za przestępstwa z art. 280 § 2 kk i 275 § 1 kk i 276 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 64 § 1 kk, z art. 280 § 1 kk i art. 276 kk w zw. z art. 11 § 2 kk w zw. z art. 64 § 1 kk oraz z art. 13 § 1 kk w zw. z art. 280 § 1 kk w zw. z art. 64 § 1 kk.

Powód osadzony był na kilku różnych oddziałach ze względów organizacyjnych. Do jego zachowania w czasie osadzenia nie było zastrzeżeń, nie był ani karany dyscyplinarnie ani nagradzany, nie uczestniczył w podkulturze przestępczej.

/ dowód: akta osobowe powoda; akta sprawy III K 110/09 /

Przez większość okresu osadzenia powód przebywał w celach dwuosobowych w dwie o-soby.

Przebywał w trzy osoby w celi dwuosobowej w okresie od 29.05.2009 r. do 08.06.2009 r., od dnia 08.07.2009 r. do dnia 21.09.2009 r., w okresie od dnia 01.10.2009 r. do dnia 05.12. 2009 r. przez kilka dni.

Kiedy powód był osadzony wraz z dwiema innym osobami przypadały na nich dwa krzesła i mały stolik. Jedna osoba musiała spożywać posiłki, siedząc na łóżku.

Cele były słabo wentylowane, nie było dostatecznej cyrkulacji powietrza. Powód przebywał w celi przez 23 godziny na dobę, opuszczał ją jedynie na spacer, a poza tym, kiedy udawał się do lekarza lub na rozprawę.

We wszystkich celach, w których przebywał powód, toalety były oddzielone od reszty po-mieszczenia jedynie zasłoną lub przegrodą z dykty. Oświetlenie nie pozwalało na czytanie książki.

/ dowód: zeznania powoda M. C. – k. 139-140; zeznania dyrektora pozwanego K.-

tofa K. (część.) – k. 156-157 /

Powód zwracał się do wychowawcy na Oddziale (...) o rozmowę z dyrektorem AŚ na temat warunków panujących w celi, ale jego prośba pozostała bez odzewu.

/ dowód: zeznania powoda M. C. /

Cele są wyposażone standardowo. Osadzeni mogą korzystać z bieżącej zimnej wody. Mają prawo korzystania z własnego czajnika elektrycznego lub grzałki. Mogą posiadać w celach własny sprzęt AGD.

Kąpiki sanitarne w celach nie są całkowicie zabudowane. Wentylacja ma postać grawitacyjnej, gdyż budynek pochodzi z XIX w. Ogrzewanie jest miejskie, sterowane przez urządzenia automatycznie.

Do utrzymywania porządku w celach zobowiązani są sami osadzeni. Potrzebę dostarczenia środków czystości czy środków higieny osadzeni winni zgłaszać administracji. O.-zek utrzymania porządku egzekwowany jest podczas wizytacji cel przez wychowawcę. Powód wywiązywał się z tego obowiązku.

W Areszcie Śledczym we W. osadzeni mają możliwość korzystania z zasobów biblioteki, z posługi duchownych.

/ dowód: akta osobowe powoda; zeznania świadka A. L. – k. 121-122; zeznania

powoda M. C.; zeznania za pozwanego K. K. /

W 2009 r. w Areszcie Śledczym we W. utrzymywało się przez cały rok przeludnienie wynoszące od 102 do 113 %, średnio 105 %. Sytuacja ta była znana sędziemu penitencjarnemu sprawującemu nadzór nad jednostką.

W 2009 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu V Wydział Penitencjarny nie uchylił decyzji dyrektora AŚ o przeludnieniu.

/ dowód: informacja SO – k. 94; sprawozdanie – k. 95-113 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie.

Powód wystąpił o zasądzenie na jego rzecz zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek warunków osadzenia w Areszcie Śledczym we W.. Podniósł, że roszczenie to zmierza do udzielenia mu ochrony dóbr osobistych (przede wszystkim godności) które zostały naruszone działaniami pozwanego.

Zgodnie z art. 24 § 1 kc, ten, czyje dobro osobiste zostaje zagrożone cudzym działaniem, może żądać zaniechania tego działania, chyba że nie jest ono bezprawne; w razie dokonania naruszenia może żądać, ażeby osoba, która dopuściła się naruszenia, dopełniła czynności potrzebnych do usunięcia jego skutków, w szczególności, ażeby złożyła oświadczenia odpowiedniej treści i w odpowiedniej formie; wreszcie na zasadach przewidzianych w kodeksie może on również żądać zadośćuczynienia pieniężnego. Z kolei art. 448 kc stanowi, że w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia.

Do dóbr osobistych podlegających ochronie prawnej zaliczyć należy godność osobistą, mimo że nie jest ona wprost wymieniona w art. 23 kc, zawierającym jedynie przykładowy katalog dóbr osobistych. Godność jako przedmiot szczególnej ochrony prawnej wymieniona została natomiast w art. 30 Konstytucji, zgodnie z którym przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych.

Podstawę odpowiedzialności Skarbu Państwa określa art. 417 § 1 kc, zgodnie z którym za szkodę wyrządzoną przez niezgodne z prawem działanie lub zaniechanie przy wykonywaniu władzy publicznej ponosi odpowiedzialność Skarb Państwa lub jednostka samorządu terytorialnego lub inna osoba prawna wykonująca tę władzę z mocy prawa. Przepis ten jest rozwinięciem normy rangi konstytucyjnej wyrażonej w art. 77 ust. 1 Konstytucji RP, zgodnie z którą każdy ma prawo do wynagrodzenia szkody, jak została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy publicznej.

Wynikająca z art. 417 kc oraz z art. 77 Konstytucji RP odpowiedzialność Skarbu Państwa jest odpowiedzialnością za samo naruszenie prawa przy wykonywaniu władzy publicznej, jest oderwana od zawinienia. Delikt ten obejmuje zaniechania ze strony organu państwowego lub samorządowego, jeżeli ciążył na nim obowiązek działania wyznaczony przez obowiązujące przepisy prawa. Również przepisy art. 24 kc i 448 kc stanowiące podstawę roszczeń z tytułu naruszenia dóbr osobistych, nie wymagają dla obciążenia sprawcy tego naruszenia wykazania po jego stronie winy oraz przewiduje domniemanie bezprawności jego działania (zob. uchwałę SN (7) z dnia 18.10.2011 r., III CZP 25/11).

Powód podnosił, że doznał poniżającego traktowania w pozwanej jednostce penitencjarnej z uwagi na warunki, w jakich został osadzony i w jakich odbywał karę pozbawienia wolności, tj. powierzchnię, stan techniczny i wyposażenie cel mieszkalnych.

Powód dochodził zasądzenia zadośćuczynienia pieniężnego za krzywdę, jakiej doznać miał w czasie pobytu w Areszcie Śledczym we W.. Zasądzenie zadośćuczynienia pieniężnego ma charakter fakultatywny i jest uzależnione od oceny Sądu opartej na analizie wszelkich okoliczności konkretnej sprawy. Konieczne jest przy tym ustalenie, że doszło do

bezprawnego naruszenia dobra osobistego oraz zaistnienia krzywdy po stronie osoby, której dobro osobiste zostało naruszone.

Rozważyć zatem należy, czy w istocie w czasie pobytu powoda w pozwanym Areszcie Śledczym we W. zostały naruszone w sposób bezprawny jego dobra osobiste.

Prawo do godnego odbywania kary pozbawienia wolności niewątpliwie należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych podlegających ochronie, a działania naruszające te dobra mogą rościć odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 24 i 448 kc – wyrok SN z dnia 17. 03.2010 r., II CSK 486/09.

Powód sformułował kilka zarzutów dotyczących warunków bytowych w Areszcie Śledczym we W..

Zgodnie z art. 102 pkt 1 kkw skazany ma prawo do odpowiedniego ze względu na zachowanie zdrowia wyżywienia, odzieży, warunków bytowych, pomieszczeń oraz świadczeń zdrowotnych i odpowiednich warunków higieny.

W pierwszej kolejności wskazał na niedochowanie normy dotyczącej zapewnienia osadzonym minimalnej powierzchni 3 m² na jedną osobę. Zgodnie z art. 110 § 2 kkw powierzchnia w celi mieszkalnej przypadająca na skazanego wynosi nie mniej niż 3 m². Powód przebywał w celach dwuosobowych o pow. 8, 32 m² będąc w nich osadzonym wraz z dwiema innymi osobami przez okres ok. 3 m-cy na przełomie maja i czerwca 2009 r., w okresie od lipca do września 2009 r. oraz w okresie od października 2009 r. do 05.12.2009 r. Zatem na powoda przypadła powierzchnia 2, 77 m².

Fakt osadzenia powoda w warunkach przeludnienia był w istocie między stronami niesporny. Pozwany w piśmie z dnia 23.03.2012 r. wskazał na cele, w których powód odbywał karę, ich powierzchnie, ilość osadzonych i okresy osadzenia. Potwierdził te okoliczności w swoich zeznaniach również dyrektor pozwanego Aresztu K. K..

Pozwany odwołał się do dyspozycji obowiązującego do dnia 05.12.2009 r. przepisu art. 248 kkw. Przepis ten stanowił, iż w szczególnie uzasadnionych przypadkach dyrektor zakładu karnego lub aresztu śledczego mógł umieścić osadzonych na czas określony w warunkach, w których powierzchnia celi na jedną osobę wynosiła mniej niż 3 m². Jednakże art. 248 kkw został uznany za niezgodny z art. 40, art. 41.4 i art. 2 Konstytucji wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 26.05.2008 r., SK 25/07. Trybunał wskazał, że nie można wykluczyć czasowego umieszczenia w celi o powierzchni niższej od ustawowego minimum, ale zasady takiego postępowania muszą być jednoznacznie określone. Efektem tego wyroku była zmiana kodeksu karnego wykonawczego i wprowadzenie doń przepisów art. 110 § 2a-i, zgodnie z którymi przesłanki umieszczenia w celi o powierzchni poniżej 3 m² zostały ściśle oznaczone, przy czym na dyrektora jednostki penitencjarnej nałożono obowiązek minimalizowania pogorszenia warunków osadzenia, zmierzania do szybkiego umieszczenia osadzonego w celi mieszkalnej zgodnej z normą powierzchniową, wydania decyzji określającej czas i przyczyny osadzenia.

Wyrok Trybunału Konstytucyjnego uznający określony przepis za sprzeczny z Konstytucją, wywołuje podwójny skutek: - formalny – wyrażający się utratą mocy zaskarżonego przepisu, co następuje z dniem opublikowania wyroku w Dzienniku Ustaw albo z dniem wskazanym przez Trybunał, - materialny – wyrażający się obaleniem z chwilą ogłoszenia wyroku domniemanie konstytucyjności przysługującego przepisowi od chwili jego wydania. Zatem od chwili wydania wyroku przez Trybunał Konstytucyjny można uznać objęty wyrokiem przepis za niezgodny z Konstytucją, co powoduje, że sąd uprawniony jest do pominięcia go przy ocenie stanu prawnego rozpoznawanej sprawy. Zanegowany przez Trybunał przepis jest jednakże

niekonstytucyjny od samego początku. Niezgodność z ustawą zasadniczą istnieje bowiem przez cały okres współobowiązywania określonej normy konstytucyjnej i określonej normy niższego rzędu. Wyrok Trybunału Konstytucyjnego jest wiążącym potwierdzeniem tej niezgodności. Decyzja Trybunału powoduje utratę mocy obowiązującej przepisu, a zatem jego eliminację z porządku prawnego. Samo naruszenie tego porządku polegające na niedochowaniu norm zasadniczych zawartych w Konstytucji istnieje jednakże od samego początku.

Jak wskazał Sąd Najwyższy w uzasadnieniu wyroku z dnia 28.02.2007 r., V CSK 431/06, zgodnie z art. 30 Konstytucji RP przyrodzona i niezbywalna godność człowieka jest nienaruszalna, a jej poszanowanie i ochrona jest obowiązkiem władz publicznych. Wymóg zapewnienia przez Państwo godziwych warunków odbywania kary pozbawienia wolności jest jednym z podstawowych wymogów nowożytnego państwa prawa, znajdującym wyraz w normach prawa międzynarodowego. Stanowi o tym wprost art. 10 ust. 1 Międzynarodowego Paktu Praw Osobistych i Publicznych z dnia 19.12.1966 r., głaszący, że każda osoba pozbawiona wolności będzie traktowana w sposób humanitarny i z poszanowaniem przyrodzonej godności człowieka. Także art. 3 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka i Podstawowych Wolności z dnia 04.12.1950 r. stanowiący, że nikt nie może być poddany torturom ani niehumanitarnemu lub poniżającemu traktowaniu lub karaniu, wprowadza obowiązek władzy publicznej zapewnienia osobom osadzonym w zakładach karnych godziwych i humanitarnych warunków odbywania kary pozbawienia wolności, nienaruszających godności ludzkiej. Łączy się z tym wynikający z art. 8 ust.1 Konwencji nakaz poszanowania życia prywatnego obywateli i ich prawa do intymności, co w odniesieniu do osób osadzonych w zakładach karnych oznacza obowiązek zapewnienia takich warunków bytowych i sanitarnych, w których godność ludzka i prawo do intymności nie doznają istotnego uszczerbku.

Odpowiednikami przywołanych norm prawa międzynarodowego są art. 40, 41 ust. 4 i 47 Konstytucji RP wprowadzające wyżej wskazane zasady na grunt prawa polskiego.

W stosunku do powoda doszło zatem do naruszenia minimalnej gwarancji odpowiednich warunków bytowych w placówce penitencjarnej w postaci przypadającej na jednego osadzonego powierzchni celi mieszkalnej co najmniej 3 m². Pozwany – poza ogólnym powoływaniem się na sytuację w Areszcie i dyspozycję art. 248 kkw – nie wykazał w żaden sposób, jakie okoliczności doprowadziły do osadzenia powoda w warunkach przeludnienia w celi.

Pozwany powołał się na orzecznictwo sądowe dotyczące okoliczności przeludnienia w celi i wywodzonych stąd roszczeń. Orzecznictwo to przywołał jednakże wybiórczo.

W uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 18.11.2011 r., III CZP 25/11, Sąd Najwyższy wskazał, że umieszczenie osoby pozbawionej wolności w celi o powierzchni przypadającej na osadzonego mniejszej niż 3 m² może stanowić wystarczającą przesłankę stwierdzenia naruszenia jej dóbr osobistych. Treść przywołanej uchwały wskazuje, że orzecznictwo, na jakie wskazywał pozwany w odpowiedzi na pozew, należy uznać za nieaktualne. Zasada prawna zawarta w uchwale podjętej w składzie rozszerzonym ma pierwszeństwo w stosunku do rozstrzygnięć i poglądów wyrażonych w składach zwykłych Sądu Najwyższego.

Powód może skutecznie wyprowadzić roszczenie o zadośćuczynienie z art. 448 kc w zw. z art. 24 kc z faktu osadzenia go w celi przeludnionej, tj. nie spełniającej minimalnego wymogu powierzchni 3 m² celi mieszkalnej na jednego osadzonego.

Drugim zasadniczym zarzutem sformułowanym przez powoda był brak w celach dostatecznie wydzielonych kącików sanitarnych. Wydzielenie tychże kącików jedynie za pomocą kotary, dytki czy parawanu nie może stanowić wystarczającej osłony i w tym zakresie cela mieszkalna nie spełnia należycie swoje funkcje w zakresie zapewnienia osadzonemu odpowiednich warunków sanitarnych. W takim wypadku może dojść do naruszenia prawa do prywatności, a także godności osoby ludzkiej – wyrok SN z dnia 28.02.2007 r., V CSK 431/06. Zgodnie bowiem z § 28 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25.08.2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności niezbędne urządzenia sanitarne sytuuje się w sposób zapewniający ich niekłujące użytkowanie. Oznacza to, że również w zakresie odpowiedniego wyposażenia i stanu technicznego celi pozwana jednostka dopuściła się naruszenia przepisów prawa.

Powód może zatem dochodzić od pozwanego roszczeń wynikających z odpowiedzialności organów Państwa za wykonywanie władzy publicznej niezgodne z przepisami prawa, tj. z art. 417 § 1 kc. Pozwany dopuścił się względem powoda deliktu wywołującego naruszenie dóbr osobistych powoda w postaci godności osobistej oraz prywatności.

Odpowiedzialność z tytułu opisanego deliktu obejmuje także zobowiązanie do zapłaty zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych na podstawie art. 448 kc.

W wyroku z dnia 17.03.2010 r., II CSK 486/09, Sąd Najwyższy wskazał, że prawo do godnego odbywania kary pozbawienia wolności niewątpliwie należy zaliczyć do katalogu dóbr osobistych podlegających ochronie, a działania naruszające te dobra mogą rodzić odpowiedzialność Skarbu Państwa na podstawie art. 24 i 448 kc, a także, iż nadmierne zagęszczenie celi może samo w sobie być kwalifikowane jako traktowanie niehumanitarne. Podobne stanowisko zostało zaprezentowane przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu w wyroku z dnia 07. 04.2010 r., I ACa 222/10, w którym sąd ten wskazał, że odbywanie kary pozbawienia wolności w przeludnionych celach, z nieoddzielną toaletą i węzłem sanitarnym, z nieodpowiednią wentylacją oraz innymi uciążliwościami może stanowić przejaw poniżającego traktowania prowadzącego do naruszenia godności osób pozbawionych wolności, co może uzasadniać żądanie zasądzenia zadośćuczynienia na podstawie art. 24 w zw. z art. 448 kc.

Powód wskazał, na czym polegała dolegliwość związana z osadzeniem trzech osób w celi dwuosobowej. Przy zachowaniu standardowego wyposażenia celi – stolika i dwóch krzeseł dochodziło do sytuacji, w której jedna osoba musiała pozostawać na łóżku i tamże spożywać posiłki. Kwestia obliczenia wymiaru konkretnej powierzchni, o jaką została zmniejszona norma powierzchniowa celi wynikająca z art. 110 § 1 kkw nie ma znaczenia. Otóż właśnie w celi najmniejszej, przeznaczonej do osadzenia dwóch osób, zagęszczenie osadzonych będzie powodowało największe trudności przy przemieszczaniu się po celi i wykorzystywaniu stanowiących jej wyposażenie sprzętów i przez to będzie dla osadzonych najbardziej odczuwalne. Pozwany nie wykazał, aby w związku z osadzeniem trzech osób w celi jej wyposażenie zostało do tego dostosowane.

Przebywanie w celi dwuosobowej w trójkę stanowiło dla powoda istotną dolegliwość i nie stanowiło epizodu w okresie odbywania kary, ale zjawisko powracające i utrzymujące się także przez dłuższy okres. Łącznie czas ten w przypadku powoda wynosił co najmniej 3 miesiące. Dochodzi do tego także zdecydowanie niekomfortowa sytuacja braku pełnego wydzielenia części sanitarnej celi od części ściśle mieszkalnej.

Można zauważyć, że w wyroku wydanym w sprawie I ACa 523/08, Sąd Apelacyjny w Lublinie prawomocnie rozstrzygnął o zadośćuczynieniu należnym osadzonemu w przeludnionej celi, który w związku z tym nie mógł w normalnych warunkach spożywać posiłków, a zatem dotknięty był taką samą uciążliwością, na jaką powoływał się powód.

Sąd doszedł tym samym do przekonania, że powód może domagać się zadośćuczynienia za krzywdę doznaną wskutek osadzenia w warunkach nadmiernego zagęszczenia celi, a także wskutek niezapewnienia poszanowania godności i prywatności osadzonego przy czynnościach związanych z potrzebami fizjologicznymi i higienicznymi.

Żądanie zgłoszone przez powoda w pozwie zostało jednakże zdecydowanie zawyżone. Zgodnie bowiem z art. 448 kc sąd może przyznać odpowiednią sumę zadośćuczynienia w razie naruszenia dóbr osobistych, co oznacza, że nie zachodzi w tym zakresie automatyzm działania, sąd rozważa wszelkie okoliczności sprawy.

Zadośćuczynienie za doznaną krzywdę stanowi świadczenie, które ma na celu złagodzenie skutków doznanej krzywdy. Krzywdy takiej nie da się w pełni przeliczyć tak, jak szkody majątkowej. Nie ma ona żadnego wzorca, nie podlega żadnej standaryzacji i każdorazowo jest oceniana w okolicznościach konkretnego przypadku. Ustalenie sumy zadośćuczynienia na poziomie odpowiednim uwzględniać winno wszystkie istotne okoliczności sprawy. Zadośćuczynienie ma charakter kompensacyjny. Jego wysokość musi uwzględniać rodzaj naruszonego dobra, charakter, rozmiar naruszenia, natężenie odczuwanych skutków, ich długotrwałość.

Czas trwania osadzenia w celi niespełniającej normy powierzchniowej stanowił ok. 1/4 całego okresu osadzenia w pozwanym Areszcie Śledczym. Pobyt w celi przeludnionej trwał łącznie ok. 3 miesiące, z tym, że nie był to jeden zamknięty okres, ale kilka krótszych okresów cząstkowych.

Sąd uznał zatem, iż całokształt okoliczności sprawy, w tym czas trwania dolegliwości i stopień ich natężenia, uzasadnia przyznanie powodowi zadośćuczynienia najwyżej w wysokości 3 000 zł. Dalej idące powództwo podlegało oddaleniu jako nieusprawiedliwione wynikami postępowania dowodowego/

Odsetki od należności głównej przypadają powodowi nie od dnia doręczenia odpisu pozwu, jak w pozwie, ale dopiero po 14 dniach. Zadośćuczynienie za krzywdę doznaną w wyniku naruszenia dóbr osobistych jest świadczeniem bezterminowym, wobec czego termin płatności i w konsekwencji początek okresu opóźnienia wyznacza wezwanie do zapłaty – art. 476 kc w zw. z art. 455 kc. Za wezwanie do zapłaty może zostać uznane doręczenie pozwanemu odpisu pozwu, ale spełnienie świadczenia (zapłata) w takim wypadku następuje niezwłocznie, czyli w ciągu 14 dni. Zatem odsetek za opóźnienie na podstawie art. 481 kc powód może dochodzić najwcześniej od dnia 11.02.2012 r. (odpis pozwu został doręczony dnia 27.01.

2012 r.).

Wobec częściowego uwzględnienia żądania pozwu o kosztach procesu należało rozstrzygnąć zgodnie z zasadą ich stosunkowego rozdzielenia wyrażoną w art. 100 kpc. Powód wygrał sprawę w 12 %, pozwany zaś w 88 %. Powód nie poniósł ani kosztów sądowych ani kosztów zastępstwa. Koszty pozwanego obejmują natomiast zastępstwo radcowskie w kwocie 2 400 zł - § 6.5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28.09.2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych, z czego 88 % wynosi 2 112 zł, która to kwota obciąża powoda jako przegrywającego sprawę we wskazanej części. Wobec zwolnienia powoda od kosztów sądowych obciążają one Skarb Państwa – art. 113 uksc.

Mając powyższe okoliczności na uwadze, sąd podjął rozstrzygnięcia zawarte w sentencji wyroku.